

بررسی تاثیر ویژگی های فردی و طبقه اجتماعی در رفتار مسئولانه زیست محیطی .

سیمین درویش نوری^a، مرضیه کریمی^b، هلن مربی هروی^{c*}

a دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه تهران، گروه اپیدمیولوژی و آمار زیستی، تهران، کدپستی ۱۴۱۷۶۱۴۴۱۸، ایران
b کارشناسی ارشد توسعه اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، گروه مطالعات توسعه اجتماعی، تهران، کدپستی ۱۴۱۷۶۱۴۴۱۸، ایران
c *EMSD*، دکتری مدیریت محیط زیست، تهران، کد پستی ۱۹۴۵۸۳۳۸۱۴، ایران

چکیده مطلب

اطلاعات مقاله

تاریخ مقاله:

دریافت فایل در ۱۸ اسفند ۱۳۹۷

دریافت فایل اصلاح شده در ۲۵ اسفند ۱۳۹۷

قبول شده برای چاپ در ۲۶ اسفند ۱۳۹۷

لغات کلیدی:

رفتارهای مسئولانه محیط زیستی؛

نگرش محیط زیستی؛

دانش محیط زیستی؛

ویژگی های فردی؛

رفتارهای مسئولانه زیست محیطی می تواند به جامعه در توسعه پایدار کمک کند. هدف تحقیق بررسی تاثیر ویژگی های فردی و طبقه اجتماعی در ایجاد رفتارهای مسئولانه محیط زیست است. تحقیق از نوع مروری بوده و به روش کتابخانه ای داده ها جمع آوری شده است. ابزار جمع آوری اینترنت و موتورهای جستجوی و دیتابیس های موجود می باشد. تست نرمالته داده ها بوسیله تست One-Sample Kolmogorov-Smirnov انجام شده است. پایایی داده ها خوب بود و Cronbach's Alpha برابر ۰.۷۷۲ است. آنالیز داده ها بوسیله تست Regression و Frequencies انجام شده است. نتایج تحقیق نشان می دهد از کل ادبیات موضوع بررسی شده ۳۰٪ آگاهی زیست محیطی، ۳۰٪ نگرش زیست محیطی و ۵۰٪ رفتار های زیست محیطی را در ایجاد رفتارهای مسئولانه موثر دانسته اند. از کل ادبیات موضوع بررسی شده ۳۰٪ مسؤلیت پذیری و ۷۰٪ جنسیت و قومیت را در ویژگی های فردی موثر دانسته اند. از کل ادبیات موضوع بررسی شده ۳۰٪ سطح تحصیلات، ۲۰٪ درآمد و ۵۰٪ مکان زندگی را طبقه اجتماعی موثر دانسته اند. طبقه اجتماعی ۷۹٪ از واریانس را در ایجاد رفتار مسئولانه توضیح می دهد. $F(1,28) = 107.893, p < 0.001$. تغییرات ضریب تعدیل ۰.۷۹۴ است. طبقه اجتماعی ضریب استاندارد بالای ۰.۸۹۱ ($\beta = 0.891, p < 0.001$) است. ویژگی های فردی ۱۷.۶٪ از واریانس را در ایجاد رفتارهای مسئولانه توضیح می دهد. $F(1,28) = 5.973, p < 0.01$. تغییرات ضریب تعدیل ۰.۱۷۶ است. ویژگی های فردی ضریب استاندارد بالای ۰.۴۱۹ ($\beta = 0.419, p < 0.001$) است. نتایج نشان می دهد که طبقه اجتماعی افراد و ویژگی های فردی افراد در ایجاد رفتارهای مسئولانه تاثیر گذارند. رفتار های زیست محیطی جزء رفتارهای مسئولانه است باعث کاهش مخاطرات زیست محیطی مانند کاهش زباله، کاهش مصرف انرژی، کاهش مصرف منابع معدنی، کاهش مصرف آب و غیره می شوند. از جمله عوامل بسیار مهم تاثیر گذار دیگر میزان درآمد افراد است. در جامعه که فقر زیاد است مردم برای امرار معاش به طبیعت هجوم برده و از منابع رایگان آن استفاده می کنند که رفتاری غیر مسئولانه نسبت به محیط زیست می باشد.

* Corresponding author. Tel.: +989121904102

E-mail address: emsdjournal@yahoo.com / Simin.darvish.ut@gmail.com

Peer review journal

۱. متن اصلی

دلیل رابطه متقابلی که بین افراد و محیط زیست وجود دارد رفتارهای زیست محیطی مسئولانه افراد می‌تواند به توسعه پایدار محیط زیست کمک کند. نتایج تحقیق داوود رضی و همکاران (۱۳۹۳) نشان می‌دهد که عوامل متعددی بر رفتار زیست محیطی افراد از جمله آگاهی دانش هنجارهای اجتماعی و اعتماد اجتماعی و مشارکت مدنی و سرمایه اجتماعی تاثیر مثبت و مستقیم دارند و بین آنها با رفتارهای زیست محیطی رابطه معناداری وجود دارد [۸]. نتایج تحقیق محمد رضوانی و همکاران (۱۳۹۱) رابطه بین آگاهی زیست محیطی و نگرش دانش آموزان مورد بررسی قرار داد نشان داد که رابطه بین آگاهی و نگرش با رفتارهای مسئولانه زیست محیطی معنی دار می باشد. [۷]. نتایج تحقیق کمال کوهی و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که رابطه رفتارهای محیط زیستی با متغیرهای سن، دین و مذهب معنادار نیست و در مقابل رفتارهای محیط زیستی شهروندان ۱۵ سال و بالاتر شهر ارومیه با متغیرهای سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی، سرمایه اقتصادی، نگرش محیط زیستی، دانش محیط زیستی، جنسیت، سطح تحصیلات و قومیت رابطه مثبت و معناداری دارد. نتایج تحلیل رگرسیونی نشان می دهد که با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده کلی متغیرهای باقی مانده در معادله رگرسیون با همدیگر ۳۰ درصد از واریانس متغیر وابسته را تعیین و تبیین می کنند و متغیرهای سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی بیشترین نقش را در مدل تحقیق ایفا می کند. [۱۵]. تاثیرات منفی زیست محیطی گردشگری، شامل آلودگی هوا، آلودگی خاک، آلودگی آب، مشکل ترافیکی، ریخت و پاش زباله ها و غیره است که تا حدودی شهر تنکابن را تحت تاثیر قرار داده است. میزان دانش، نگرش و رفتار زیست محیطی گردشگران تنکابن در حد پایینی قرار دارد و آموزش محیط زیست به گردشگران جهت انجام رفتارهای زیست محیطی مسئولانه ضروری است. [۹]. بین سرمایه اجتماعی با رفتارهای مسئولانه زیست محیطی ارتباط معنی داری وجود دارد. علاوه بر این بین عناصر عمده سرمایه اجتماعی با رفتارهای مسئولانه زیست محیطی نیز ارتباط معنی داری برقرار بوده و این روابط در مناطق مختلف جغرافیایی نیز متفاوت است. از یافته های این پژوهش می توان نتیجه گرفت که برای ترویج و توسعه رفتارهای مسئولانه نسبت به محیط زیست باید سرمایه اجتماعی و ابعاد آن به ویژه اعتماد نهادی، عضویت در نهادهای مدنی و شبکه روابط بین گروهی تقویت شود. [۱۴]. متغیرهای احساس مسئولیت، اخلاق اجتماعی، آموزش، ارزشهای سنتی و دینی، جنسیت، شغل پدر، سطح تحصیلات والدین، میزان درآمد ماهانه خانواده ها، محل سکونت خانواده ها بر حفظ محیط زیست و رفتارهای محیط زیستی مؤثر هستند و همچنین یافته های این تحقیق نشان می دهد که متغیر هنجارساز بر حفظ محیط زیست تأثیری ندارد. در نهایت میتوان گفت که، فرهنگ، عامل تعیین کننده رفتارهای افراد در یک جامعه است و رفتارهای زیست محیطی تک تک افراد نشأت گرفته از این عامل مهم می باشد. [۱۰]. اعلت دگرگونی و تخریب محیط زیست ناشی از نا آگاهی و یا عدم توجه به محیط اطراف، به دلیل کمبود آموزش های محیط زیست و نیز خودخواهی انسان و پشت پا زدن به ارزش ها، آداب و رسوم گذشته در جهت حفظ و حمایت از آن بوده است. موثرترین گام جهت حفظ محیط زیست تغییر رفتار انسان می باشد. یعنی مردم باید رفتار خویش را در مواجهه با محیط زیست طوری مورد ارزیابی قرار دهند تا به منش ثابت و اصول همزیستی با طبیعت دست پیدا کنند. یکی از مهمترین راهکارهای حفاظت از محیط زیست و جلوگیری از تخریب و آلودگی آن، بهره مندی از فعالیت های آموزش محیط زیست است [۶]. نتایج تحقیق احمد رستگار و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد که مسئولیت پذیری اجتماعی یکی از مهمترین و مؤثرترین علل تغییر رفتارهای زیست محیطی است. بین مسئولیت پذیری اجتماعی و رفتارهای زیست محیطی دردانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین بین دانش آموزان دختر و پسر در رفتارهای زیست محیطی تفاوت وجود دارد. [۱۵]. آگاهی از میزان شناخت و نگرش دانش آموزان به محیط زیست، زمینه تاثیرگذاری بر عملکرد آنها را فراهم می سازد. با توجه به ارتباط معنی دار بین دانش- نگرش، و نگرش- رفتار، نیاز ضروری به آموزش مسائل زیست محیطی به دانش آموزان به عنوان آینده سازان فردا احساس می شود. بدیهی است با ارتقای فرهنگ زیست محیطی این دانش آموزان می توان به اهتمام جدی نسل آینده در حفاظت و پاسداری محیط زیست امیدوار بود. [۱۱]. بین متغیرهای سبک زندگی و ابعاد آن با رفتارهای زیست محیطی مسئولانه در این شهر رابطه معنادار مشاهده شد. اما بین درآمد با رفتار زیست محیطی مسئولانه رابطه معنادار مشاهده نشد. همچنین بین زنان و مردان نیز در رفتارهای زیست محیطی مسئولانه در شهر یزد تفاوت معناداری وجود دارد. در مجموع با توجه به ضرایب بتاهای استاندارد شده ملاحظه می شود که به ترتیب سبک زندگی، سلامت جسمانی، سلامت معنوی، سلامت اجتماعی، سلامت روانشناختی، درآمد، جنس بیشترین تاثیر را بر روی متغیر رفتارهای زیست محیطی داشته اند. نتایج تحلیل رگرسیونی نشان می دهد که با توجه به ضریب تعدیل شده ی متغیرهای باقی مانده در

معادله رگرسیون ۲۹ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین می کنند. [۲]. نتایج تحقیق غلامرضا خوش فر و همکاران (۱۳۸۹) نشان داد که رفتارهای زیست محیطی در مناطق روستایی و شهری استان کردستان نسبت به محیط زیست چندان مسئولانه نیست. بین دانش زیست محیطی و رفتار نسبت به محیط زیست ارتباط معنی داری وجود دارد. رفتارهای زیست محیطی بر حسب مناطق مورد مطالعه (روستا و شهر) نیز متفاوت است. از یافته های این پژوهش می توان نتیجه گرفت که برای ترویج و توسعه رفتارهای مسئولانه نسبت به محیط زیست در راستای حفاظت از محیط زیست، باید نحوه رفتار و روش زندگی انسانها در طبیعت تغییر یابد. این مهم بدون تغییر در شناخت و معرفت انسانها نسبت به محیط زیست حاصل نمی گردد. از این رو، تنظیم مجموعه رفتارهایی زیست محیطی به عنوان راهنمای تعامل انسان با طبیعت و آموزش این رفتارها در مناطق شهری و روستایی از ضرورت های انکارناپذیر به ویژه در مناطق شهری و روستایی استان کردستان می باشد. [۴]

نتایج تحقیق بهرام یوسفی و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که تماشاگران فوتبال در صورتیکه همکاری با سیستم مدیریت زیست محیطی رویداد و قششان را بیش از حد نگیرد، مانع تماشای مسابقه نباشد و بطورکلی در لذت بردن آنها اختلال جدی ایجاد نکند بصورت خودکار با آن همراه می شوند. نتایج تحقیق همچنین حاکی از نیاز به طراحی کارآمد تجهیزات بود تا از سهولت استفاده و در نتیجه کاستن از هزینه های ادراک شده ی مرتبط با رفتار زیست محیطی مسئولانه اطمینان حاصل شود. به نظر می رسد که صاحبان رویداد ورزشی می توانند از طریق ارتباطات با تماشاگران، آنها را به انجام رفتار زیست محیطی مسئولانه ترغیب کرده و این واقعیت را به آنها القا کنند که پیوند با رویداد ورزشی می تواند آن ها را در شکل گیری رویدادهای با کیفیت تر در آینده یاری رساند. [۱۷]. نتایج تحقیق صادق صالحی و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد که نگرش و رفتار محیط زیستی دانشجویان در سطح به نسبت پایینی قرار دارد. علاوه بر این، نتایج آزمون همبستگی نشان داد که بین نگرش و رفتار محیط زیستی رابطه مثبت وجود دارد. یافته ها حاکی از آن است که نگرش و رفتار محیط زیستی بر حسب جنسیت با هم متفاوت است. در نهایت، نتایج تحقیق نشان می دهد در حالیکه، متغیر نگرش محیط زیستی بر حسب محل سکونت و دانشکده یکسان است، اما در مقابل، متغیر رفتار محیط زیستی بر حسب محل سکونت و دانشکده متفاوت می باشد [۱۱]. نتایج تحقیق مرادی سهراب (۱۳۹۶) نشان داد که نگرش دانشجویان به لحاظ قدرت و توان اثرگذاری بر رفتار در حد متوسط به بالا است و نگرش مثبت آن ها متمایل به سمت تفکر زیست-محوری است. همچنین مهارت یا رفتار مسئولانه محیط زیستی دانشجویان در این پژوهش مثبت ارزیابی شد [۱۶]. نتایج تحقیق محمد عباس زاده و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که نگرش زیست محیطی به صورت مستقیم با ضریب مسیر ۰/۲۲۴ بر رفتار مسئولانه زیست محیطی تاثیر داشته و متغیر دلبستگی مکانی نیز با ضریب مسیر ۰/۵۳ بر رفتار زیست محیطی موثر است؛ متغیر دلبستگی مکانی نیز با ضریب مسیر ۰/۲۳ بر رفتار مسئولانه زیست محیطی تاثیر می گذارد. از طرفی دلبستگی مکانی با تاثیر بر نگرش مسئولانه زیست محیطی با ضریب مسیر ۰/۶۸، به طور غیرمستقیم بر رفتار مسئولانه زیست محیطی موثر است. [۱۲]. نتایج تحقیق محمد عباس زاده و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که میزان همسویی رفتار و نگرش مسئولانه زیست محیطی شهروندان پایین است. همین طور، یافته ها حاکی از آن است که دلبستگی شهروندان به کالبد طبیعی و محیط اجتماعی شهر تبریز در حد بالایی است و نیز همسویی رفتار و نگرش زیست محیطی افراد با وابستگی مکانی، هویت مکانی، تجربه زیست محیطی و کیفیت طبیعت مکان به طور مستقیم و با دانش زیست محیطی به صورت معکوس رابطه دارد. همه متغیرها ۳۸ درصد از تغییرات همسویی نگرش و رفتار زیست محیطی را تبیین می نمایند. [۱۳]. با افزایش احساس مسئولیت در افراد، میزان حفظ محیط زیست و رفتارهای زیست محیطی افزایش می یابد و برعکس، هرچه اخلاق اجتماعی در بین افراد جامعه افزایش یابد حفظ محیط زیست بهتر می شود. [۳]

هدف تحقیق بررسی تاثیر ویژگی های فردی و طبقه اجتماعی در ایجاد رفتارهای مسئولانه محیط زیست است.

جدول ۳ نشان می دهد از کل ادبیات موضوع بررسی شده ۳۰٪ مسئولیت پذیری و ۷۰٪ جنسیت و قومیت را در ویژگی های فردی موثر دانسته اند.

جدول ۴. فراوانی طبقه اجتماعی

درصد	فراوانی	
30	9	سطح تحصیلات
20	6	درآمد
50	15	مکان زندگی
100	30	کل

جدول ۴ نشان می دهد از کل ادبیات موضوع بررسی شده ۳۰٪ سطح تحصیلات ، ۲۰٪ درآمد و ۵۰٪ مکان زندگی را طبقه اجتماعی موثر دانسته اند.

جدول ۵. خلاصه آنالیز رگرسیون رفتار مسئولانه با طبقه اجتماعی

مدل	R	ضریب تعیین R Square	ضریب تعیین تعدیل شده Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
طبقه اجتماعی	.891 ^a	0.794	0.787	1.76054

a. پیش بینی کننده : طبقه اجتماعی

b. متغیر وابسته : رفتار مسئولانه

جدول ۵ و ۶ طبقه اجتماعی ۷۹٪ از واریانس را در ایجاد رفتار مسئولانه توضیح می دهد ، $F(28,1) = 107.893$ ، $p < 0.001$ تغییرات ضریب تعدیل ۰.۷۹۴ است. طبقه اجتماعی ضریب استاندارد بالای ۰.۸۹۱ ($\beta = 0.891$ ، $p < 0.001$) است .

جدول ۷. خلاصه آنالیز رگرسیون رفتار مسئولانه با ویژگی های فردی

مدل	R	ضریب تعیین R Square	ضریب تعیین تعدیل شده Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
ویژگی های فردی	.419 ^a	0.176	0.146	3.52107

a. پیش بینی کننده : ویژگی فردی

b. متغیر وابسته : رفتار مسئولانه

جدول ۷ و ۸ ویژگی های فردی ۱۷.۶٪ از واریانس را در ایجاد رفتارهای مسئولانه توضیح می دهد. ، $F(28,1) = 5.973$ ، $p < 0.001$. تغییرات ضریب تعدیل ۰.۱۷۶ است. ویژگی های فردی ضریب استاندارد بالای ۰.۴۱۹ ($\beta = 0.419$ ، $p < 0.001$) است .

جدول ۶. رگرسیون رفتار مسئولانه با متغیر پیش بینی کننده طبقه اجتماعی

Sig.	t	ضریب استاندارد	ضریب استاندارد نشده		مدل
		Standardized Coefficients	Std. Error	B	
0.000	10.387	0.891	0.175	1.821	طبقه اجتماعی

a. متغیر وابسته : رفتار مسئولانه

۲. ابزار و روش ها

۲.۱. روش گرد آوری داده ها

تحقیق از نوع مروری بوده و به روش کتابخانه ای داده ها جمع آوری شده است . ابزار جمع آوری اینترنت و موتورهای جستجوی و دیتابیس های موجود می باشد.

۲.۲. تجزیه و تحلیل داده ها

تست نرمالیت داده ها بوسیله تست One-Sample Kolmogorov-Smirnov انجام شده است . پایایی داده ها خوب بود و Cronbach's Alpha برابر ۰.۷۷۲ است . آنالیز داده ها بوسیله تست Regression و Frequencies انجام شده است.

۳. نتایج

آنالیز رگرسیون برای سنجش تاثیر طبقه اجتماعی و ویژگی های فردی در ایجاد رفتار های مسئولانه اجرا شد . آنالیز اولیه برای تشخیص نقض فرضیات نرمالیت ، خطی بودن و غیره انجام شد. جدول ۵ ، ۶ ، ۷ ، ۸ خلاصه ای از مدل رگرسیون اجرا شده را ارائه می دهند.

جدول ۲. فراوانی رفتار مسئولانه

درصد	فراوانی	
20	6	آگاهی زیست محیطی
30	9	نگرش زیست محیطی
50	15	رفتار زیست محیطی
100	30	کل

جدول ۲ نشان می دهد از کل ادبیات موضوع بررسی شده ۲۰٪ آگاهی زیست محیطی ، ۳۰٪ نگرش زیست محیطی و ۵۰٪ رفتار های زیست محیطی را در ایجاد رفتارهای مسئولانه موثر دانسته اند.

جدول ۳. فراوانی ویژگی های فردی

درصد	فراوانی	
30	9	مسئولیت پذیری
70	21	جنسیت و قومیت
100	30	کل

مدیریت محیط زیست و توسعه پایدار

جدول ۱. مجموع عوامل تاثیر گذار بر ویژگی های فردی و طبقه اجتماعی بر رفتار مسئولانه زیست محیطی

طبقه اجتماعی			ویژگی های فردی			رفتار مسئولانه زیست محیطی			
سطح تحصیلات	مکان زندگی	درآمد	قومیت	مسئولیت پذیری	جنسیت	رفتار زیست محیطی	نگرش زیست محیطی	آگاهی زیست محیطی	رفرنس
						X	X	X	[۱]
X			X		X	X	X		[۲]
						X		X	[۳]
						X	X		[۴]
	X								[۵]
X	X	X	X	X	X	X	X	X	[۶]
									[۷]
			X			X		X	[۸]
				X	X	X			[۹]
							X	X	[۱۰]
		X	X		X	X			[۱۱]
	X	X	X			X			[۱۲]
				X		X			[۱۳]
	X				X	X	X		[۱۴]
						X	X		[۱۵]
	X					X	X		[۱۶]
	X					X	X	X	[۱۷]
				X		X			[۱۸]
۲	۶	۳	۵	۴	۵	۱۵	۹	۶	جمع

جدول ۸. رگرسیون رفتار مسئولانه با ویژگی های فردی

Sig.	t	Standardized Coefficients	Unstandardized Coefficients		مدل
		Beta	Std. Error	B	
0.021	2.444	0.419	1.403	3.429	ویژگی های فردی

a. متغیر وابسته رفتار مسئولانه

- مقاله کنفرانس: چهارمین کنفرانس جهانی و اولین کنفرانس ملی پژوهش های نوین ایران و جهان در مدیریت، اقتصاد و حسابداری و علوم انسانی
- [۷]. رضوانی محمد، فرج الهی مهران، دبستانی رقیه، ۱۳۹۱، بررسی رابطه آگاهی و نگرش با رفتارهای مسئولانه زیست محیطی در دانش آموزان دختر پایه اول دبیرستانهای ناحیه ۴ کرج، پایان نامه: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - دانشگاه پیام نور - دانشگاه پیام نور استان تهران - دانشکده علوم انسانی - [کارشناسی ارشد]
- [۸]. رضی داوود، شهریارپایانه سری نگار، انواری آمنه، ۱۳۹۳، تاملی جامعه شناختی در رفتارهای زیست محیطی گردشگران، مقاله کنفرانس: اولین همایش ملی گردشگری، درآمد و فرصت
- [۹]. رهبری معصومه، ۱۳۹۲، ضرورت توجه به نقش آموزش محیط زیست در انجام رفتارهای زیست محیطی مسئولانه گردشگران (مطالعه ی موردی: شهرستان تنکابن در ایام تابستان ۱۳۹۲)، مقاله کنفرانس: همایش ملی پژوهشهای محیط زیست ایران
- [۱۰]. شفیع نژاد سرور، فرخیان فروزان، ۱۳۹۲، مروری بر نقش آموزش و فرهنگ جامعه در حفاظت از محیط زیست در ایران و بعضی از کشورهای جهان، مقاله کنفرانس: اولین کنفرانس ملی آموزش فرهنگ و اخلاق زیست محیطی
- [۱۱]. صالحی صادق، سلیمانی کریم، پازوکی نژاد زهرا، ۱۳۹۴، بررسی نگرش و رفتار مسوولانه دانشجویان نسبت به محیط زیست؛ مطالعه موردی: دانشجویان استان مازندران، مقاله نشریه: پژوهشهای محیط زیست، شماره ۱۱
- [۱۲]. عباس زاده محمد، بنی فاطمه حسین، علیرزاده اقدم محمد باقر، علوی لیلیا، ۱۳۹۵، تاثیر مداخله ای نگرش مسوولانه زیست محیطی بر رابطه بین دل بستگی مکانی و رفتار مسوولانه زیست محیطی، مقاله نشریه: جامعه شناسی کاربردی، دوره ۲۷، شماره ۲
- [۱۳]. عباس زاده محمد، علیرزاده اقدم محمدباقر، بنی فاطمه حسین، علوی لیلیا، ۱۳۹۵، بررسی جامعه شناختی نقش مداخله گرایانه سازه دل بستگی مکانی در تأثیرگذاری عوامل اجتماعی و محیطی بر میزان همسویی نگرش و رفتار مسوولانه شهروندان در حوزه محیط زیست (مورد مطالعه: شهروندان شهر تبریز)، پایان نامه: دولتی - وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری - دانشگاه تبریز - دانشکده علوم اجتماعی - [دکترای تخصصی]
- [۱۴]. عقیلی سیدمحمود، خوشفر غلامرضا، صالحی صادق، ۱۳۸۸، سرمایه اجتماعی و رفتارهای زیست محیطی مسئولانه در شمال ایران (مطالعه موردی: استان های گیلان، مازندران و گلستان)، مقاله نشریه: علوم کشاورزی و منابع طبیعی « شماره ۱»
- [۱۵]. کوهی کمال، عباس زاده محمد، اخوان ابوالفضل، ۱۳۹۵، بررسی رفتارهای محیط زیستی شهروندان ۱۵ سال و بالاتر شهر ارومیه و عوامل اجتماعی مرتبط با آن، پایان نامه: دولتی - وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری - دانشگاه تبریز - [کارشناسی ارشد]
- [۱۶]. مرادی سهراب، ۱۳۹۶، ارزیابی دانش، نگرش و رفتار مسوولانه دانشجویان نسبت به محیط زیست (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه پیام نور)، مقاله نشریه: انسان و محیط زیست، شماره ۴۳
- [۱۷]. یوسفی بهرام، شعبانی کیوان، منصور علی، ۱۳۹۵، گردشگری پایدار در ورزش با تاکید بر مشارکت تماشاگران در حفظ محیط زیست، پایان نامه: دولتی - وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری - دانشگاه رازی - دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی - [کارشناسی ارشد]

۴. بحث و نتیجه گیری

طبقه اجتماعی افراد و ویژگی های فردی افراد در ایجاد رفتارهای مسئولانه تاثیر گذارند. رفتار های زیست محیطی جزء رفتارهای مسئولانه است باعث کاهش مخاطرات زیست محیطی مانند کاهش زباله، کاهش مصرف انرژی، کاهش مصرف منابع معدنی، کاهش مصرف آب و غیره می شوند. از جمله عوامل دیگری که در رفتارهای مسئولانه تاثیر گذارند نگرش زیست محیطی افراد و آگاهی آنها از دانش زیست محیطی است. افزایش آگاهی باعث تغییر نگرش افراد شده که آن نیز در ایجاد رفتارهای مسئولانه در جامعه نسبت به محیط زیست بسیار تاثیر گذار است. افرادی که در قبال اعمال خود احساس مسئولیت دارند نیز کمتر باعث بروز مشکلات و تخریب محیط زیست خواهند شد. در بعضی از اقوام و ادیان جهت حفظ و کاهش مصرف منابع تاکید شده و ضرب المثل هایی وجود دارد. افرادی که دارای سطح تحصیلات بالاتری هستند نیز نسبت به محیط زیست مسئولانه تر برخورد می کنند و مکان زندگی آنها نیز در این رفتارها تاثیر گذار است. از جمله عوامل بسیار مهم تاثیر گذار دیگر میزان درآمد افراد است. در جوامع که فقر زیاد است مردم برای امرار معاش به طبیعت هجوم برده و از منابع رایگان آن استفاده می کنند که رفتاری غیر مسئولانه نسبت به محیط زیست می باشد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از منتقدین (outsidereviewer) پیش نویس خود و هریک از منابعی که از این تحقیق پشتیبانی می کنند تشکر و قدردانی می کنند.

منابع

- [۱]. اسدی مهدیه، نقی زاده محمد مهدی، مظلومی سجاد، غضنفری زینب، ۱۳۹۷، بررسی دانش، نگرش و رفتارهای مسئولانه زیست محیطی دانش آموزان دختر مدارس متوسطه اول، مقاله نشریه: پایش « (پیاپی ۸۲)، شماره ۶
- [۲]. حاجی زاده میمندی مسعود، فلک الدین زهرا، ۱۳۹۵، بررسی رابطه سبک زندگی سلامت محور و رفتارهای زیست محیطی مسیولانه در بین شهروندان شهر یزد، مقاله کنفرانس: دهمین کنگره پیشگامان پیشرفت حاجی علیرزاده شایسته، دهقانی محسن، سماوی عبدالوهاب، ۱۳۹۲، مسئولیت پذیری زیست محیطی دانش آموزان در حفاظت محیط زیست، مقاله کنفرانس: همایش ملی پژوهشهای محیط زیست ایران خوش فر غلامرضا، صالحی صادق، امام قلی لقمان، ۱۳۸۹، بررسی رفتار مردم نسبت به محیط زیست (مطالعه موردی: مناطق شهری و روستایی استان کردستان)، مقاله کنفرانس: چهارمین همایش تخصصی مهندسی محیط زیست
- [۵]. رستگار احمد، بیرقدار علی مهدی، ۱۳۹۴، بررسی رابطه مسئولیت پذیری اجتماعی و رفتارهای زیست محیطی در حفاظت از محیط زیست (مورد بررسی و مطالعه دانش آموزان دبیرستانهای شیراز)، مقاله کنفرانس: سومین همایش ملی پژوهش های محیط زیست و کشاورزی ایران
- [۶]. رستگار احمد، منیری اردکانی سید علیرضا، ۱۳۹۶، نقش آموزش محیط زیست بر رفتارهای حفاظت از محیط زیست و کاهش آلودگی ها